

Producció, creació i disseny
La Ciutat Invisible s.c.c.l.
per al Projecte Barri Cooperatiu

Guió de continguts, recerca documental i redacció
Marc Dalmau i Ivan Miró

Guió formal, maquetació, disseny i tractament d'imatges
Ivan Rubio Garcia a.k.a. Manolín
lci.disseny@gmail.com

Correcció
Irene Jaume Gambín

Revisió i tasques en continguts, recerca i imatges
Hernan Córdoba, Joan Fernández, Elba S. Mansilla

Producció i impressió del suport
Impacte Gran Format

Llicència

Projecte Barri Cooperatiu és una iniciativa de

Han col·laborat en l'exposició les següents persones:
Dolors Marín, amb l'erudició militant i les històries de La Redemptora. Núria i Noemí, de l'Arxiu Històric de Sants. Toni González, del centre de documentació de La Ciutat Invisible, amb les fotos. Joan Vilagrassa, del Triangle de Sants, remenador d'arxiu. El personal de l'Arxiu Fotogràfic Històric de Barcelona. Elisenda Dunyó, de la Fundació Roca i Galès. Sílvia Magdaleno, de SERVICOOOP, amb la facilitació de les revistes del moviment cooperatiu. Mª Antònia Esteban, de la Federació de Cooperatives de Consum de Catalunya. Oriol Rigola i Agustí Giralt, de Negres Tempestes. Josep Maria Valero, del Centre d'Estudis de L'Hospitalet. Dolors Ferré, de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. ECOS SCCL, amb la publicació del Patrimoni Cooperatiu. Lourdes Prades, del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona. Personal de l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya. Kike Tudela, per les fotos i els comentaris d'última hora. Emílie, pel llistat de fons de cooperativisme de l'Ateneu Enciclopèdic. Personal de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Josep Hostau, per l'infant cooperativista que freqüentava les cooperatives del barri, per l'ancià que ho rememora i pels que venen.

A totes elles moltíssimes gràcies.

Dedicada a totes aquelles persones que van materialitzar, des de la passió i el compromís, la utopia cooperativa; i que per tant fecundaren la memòria cooperativa d'avui. Dedicada a tota la gent que avui, amb la seva vida i la seva lluita, fa que tingui sentit investigar, imaginar i difondre els vells anhels de cooperació i emancipació social. Aquestes històries omplen de sentit el present i permeten seguir somiant un futur cooperatiu. Al Sants insurrecte i assemblari, al barri cooperatiu.

I sobretot, a la memòria de Josep Maria Huertas Claveria, referent inqüestionable per tots nosaltres, tristament desaparegut el març de 2007. Segurament la persona que més a estudiat la vida quotidiana i la memòria dels barris d'aquesta ciutat, i que per atzar, ens deixava un últim article que tractava precisament sobre el llegat del cooperativisme i la Flor de Maig.

MEMÒRIA COOPERATIVA

El somni viscut de la cooperació social

entre els orígens cooperatius i la desfeta de 1939

“Cooperativa:

associació autònoma de persones que s'uneixen de forma voluntària per a satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals en comú mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica”

Alliança Cooperativa Internacional

Biblioteca Vapor Vell
del 22 de juliol al 30 de setembre
Ptge. Vapor Vell, 1. Metro Plaça de Sants

1. Orígens Cooperatius Internacional

- 1.1. Els orígens de la classe obrera
- 1.2. Antecedents cooperatius
- 1.3. Els Pioners de Rochdale (1844)
- 1.4. L'Aliança Cooperativa Internacional

2. Memòria Cooperativa Catalunya (1842-1939)

- 2.1. Les Pioneres (1842-1898)
- 2.2. Coordinació cooperativa (1898-1920)
- 2.3. Temps d'intercooperació (1920-1931)
- 2.4. Cooperatives i II República (1931-1936)
- 2.5. Cooperatives i Guerra Civil (1936-1939)

3. Memòria Cooperativa A Sants les cooperatives han fet història (1887-1939)

- 3.1. El Sants Industrial.
Vida obrera i conflictivitat social
- 3.2. Memòria Cooperativa a Sants
(1887-1939)
- 3.3. Cooperatives de Consum
 - 3.3.1. L'Empar de l'Obrer
 - 3.3.2. Model del Segle XX
 - 3.3.3. La Lleialtat Santsenca
 - 3.3.4. La Flor de Maig
- 3.4. Cooperatives de Treball
 - 3.4.1. La Redemptora
 - 3.4.2. Agrupació Vidriera
- 3.5. Personatges
 - 3.5.1. Micaela Chalmeta
 - 3.5.2. Joan Peiró

Abadiego, J.; Zamborana, J. (2005). *Juan Perón a Bolívia, notes d'un sindicalista lliuretar*, 1905-1920. Edicions 62 a mà.

Bene, J. (2008). *Juan Perón, el guerrillero*. Ediciones 62, Barcelona.

Birchall, J. (1990). *Coop. the people's business*. Manchester University Press, New York.

Carreras i Heraguas, C. (1986). *Seris, Anàlisi del procés de producció de l'oposició a Barcelona*. Editorial Sersp, Barcelona.

Dietmar, G. (2007). *Revolución de América a la Comuna*. Ediciones Dietmar, Paris.

Duch Plaza, M. (2009). *Mi vida en Chileña (Colectivo Cooperativista catalán)*, 13. Cosensia Edicions, Barcelona.

Falgarra, C. (2005). *La lucha por Barcelona: clases, colores y conflictos, 1916-1917*. Alarma editorial, Madrid.

FOCUS, S.C.C.I. (2007). *El Patrimonio Cooperativo*. eCOS, Barcelona.

Forché, Carlos (2004). *Entre Sers i Sers: Història social política i una producció industrial a les portes de Barcelona (1938-1997)*. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

Gasca Jové, J.; Via Lligo, J.; Estaràs Domènec, L.L.M. (2011). *La democracia cooperativista. Evolución social y económica del siglo XXI*. Icaria Editorial, Barcelona.

Huertas Claveria, M., & Remón, I. (2005). *Catalunya en Guerra. Los Protagonistas*. Viena Edicions, Barcelona.

Holyoake, G. (1982). *Historia del "Españolismo pionero" de Rochdale*. Fundació Rocca i Galés, Barcelona.

Marín, D. (2007). *Miserosos anarquistas*. DeBòdika, Barcelona.

Marín, D. (2006). *De 1940 a 1939. La Cooperativa la Flor de Maig. A.V.M.A. Flor de Maig del cooperativisme al dia de la municipalitat*. Diputació de Barcelona, Barcelona.

Oyón, J.; i Callado, J.J. (2004). *El carácter neopopular. Realización concertada y obrerismo en la periferia de Barcelona*. Cersa, Barcelona.

Perón, J. (1956). *Perón a la resurgencia*. Ediciones Libertarias, Madrid.

Perón, J. (1978). *Juan Perón. Teoría y realidad del anarcosindicalismo opoñido*. Ediciones 62, Barcelona.

Perón, J. (1930). *Problemas del Sindicalismo y del Anarquismo*. Edició digital www.ccc.es

Perón, J. (1917). *De la fábrica de tellos de Manaró al Ministerio de Industria*. Ediciones CNT Valencia.

Perón, J. (1975). *Problemas y cuestiones*. Barcelona, 1938. (Reedició). Ferreres, 1846.

Perón, J. (1985). *Exercis 1915-1919*. Edicions 62. Col·lecció Estats i Documents, 26. Barcelona.

Plana i Cabernet, G. (1998). *El cooperativisme català o l'economia de la Païssant*. Universitat de Barcelona, Fundació Rocca i Galés, Barcelona.

Plana i Cabernet, G. (2007). *Juan Perón i Galés (Colectivo Cooperativista catalán)*, 8. Cosensia Edicions, Barcelona.

Perona, J. (1971). *La CNT en la revolución española*, Tomo 2. Rueda Ibérica, Paris.

Pérez Barri, A. (1972). *Los cooperativistas a Catalunya*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

Pérez Barri, A. (1966). *Cooperació i cooperativisme*. Bruguera, Barcelona.

Pérez Barri, A. (1989). *Història de les cooperatives a Catalunya*. Crítica, Barcelona.

Solé Sabaté, J.M., Villaverde, J. (2006). *Guerra i Propaganda: història del Comitè de Propaganda de la Generalitat de Catalunya (1939-1939)*. ANC i Viena Edicions, Barcelona.

Soldeví, M. - *Revolució de Catalunya*. Peris i Olibos. Treball inèdit.

VMA (1939). *Programa de Juan Perón*. Ediciones CNT Mexico.

VMA (1988). *El barrio de Barcelona, sobre el Bloque Operativa Catalana i Ajuntament de Barcelona*. Barcelona.

VMA (2005). *Copa de Ginec*. Barcelona (1989-2005). Viena Edicions, Barcelona.

VMA (2011). *La Barcelona rebel·le, guia d'una ciutat rebel·le*. Octavio, Barcelona.

VMA (1994). *La saga de la Comandant (la jornada de 8 hores, anàlisi de l'oposició)*. Fundació Anna i Història de CCOO, Barcelona.

Publicacions del moviment cooperativista català. *Forces Cooperatives Catalanes, El Copalnet Cooperativista, Anàlisi Cooperativista* (1934-1917), SERVICIOOP.

COOPERATIVES

L'exposició **Memòria Cooperativa** té com a objectiu fer emergir una realitat històrica desconeguda per a molts i moltes de nosaltres: l'experiència viscuda de la cooperació social per part de milers de persones en els darrers anys del segle XIX i el primer terç del XX. No tant per erudició, sinó per a intentar reconstruir un imaginari que faci possible la cooperació avui. Si tenim un bagatge, un passat, uns referents reals, si aquella gent visqué el somni de la cooperació social, per què no podem viure i somiar nosaltres una cooperació per al segle XXI?

Les cooperatives, en els seus orígens i ja fossin de consum o de producció, foren un mecanisme essencialment obrer per a defensar-se de l'agressivitat amb que el capitalisme explotava la força de treball proletària. I també foren un intent d'anticipació real d'una societat sense classes socials, on la cooperació substituís el domini econòmic d'uns sobre altres. Sense ignorar les grans transformacions socials operades des d'aleshores, no pot ser la cooperació, reinventada per avui, una alternativa social vàlida al capitalisme de la precarietat i de la crisi?

Orígens Cooperatius

Internacional

Encara que la humanitat sempre ha cooperat en major o menor mesura per a subsistir, els orígens de la cooperació moderna els trobem a l'Anglaterra del segle XIX. Així, el bressol de la industrialització capitalista també fou el context on brotaren experiències pioneres de cooperació social, com a Rochdale el 1844, un referent per a tots els que vindriem després. Hem volgut destacar aquests orígens i els seus precedents, i recabar en la dimensió mundial de l'Aliança Cooperativa Internacional, expressió del moviment cooperativista dels cinc continents, els principis de la qual regeixen unes cooperatives on 800 milions de persones practiquen l'autogestió en diferents graus.

Memòria Cooperativa

Catalunya (1842-1939)

També hem resseguit la història de les cooperatives a Catalunya, que per les seves característiques industrials i per tant obreres, ha estat ferment d'un potent moviment cooperativista. Les pioneres catalanes nasqueren influïdes per Rochdale, però sobretot foren -juntament amb l'anarquisme, el socialisme o el sindicalisme- l'intent de les classes treballadores catalanes de crear unes relacions socials basades en l'ajuda mútua i amb l'objectiu de l'emancipació. El cooperativisme català, cuinat a foc lent durant seixanta anys, fou però tallat de soca-arrel amb la victòria feixista de 1939. Encara ens restem d'aquella derrota.

Memòria Cooperativa

A Sants les cooperatives han fet història (1887-1939)

La recerca més minuciosa l'hem destinat al barri on vivim, on treballem, on lluitem. El Sants industrial de finals del XIX i principis del XX, amb les seves formes de vida obrera i la seva poderosa conflictivitat social, fou un terreny especialment adobat per el sorgiment de les cooperatives, com també ho foren antics pobles del Pla de Barcelona (Poble Nou, Gràcia,...) o poblacions com Mataró o Sabadell. Del ric entramat del cooperativisme santsenc d'aquell tombant de segle, hem destriat algunes experiències: Model del Segle XX, l'Empar de l'Obrer, la Lleialtat Santsenca, la Flor de Maig, l'Agrupació Vidriera i la Redemptora. Un petit tast per a iniciar el viatge cap al somni viscut de la cooperació, també als nostres barris.

Us convidem a gaudir d'aquest viatge cap al passat, cap a la memòria cooperativa. I també us convidem a mirar cap al present. Portem a la pràctica l'aspiració a viure, ara i aquí, unes relacions socials basades en la cooperació?